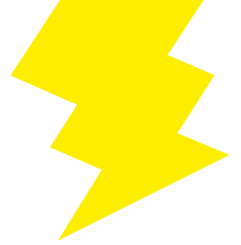

RÖSTER FRÅN ARBETSLIVET

I Sverige sysselsätts tiotusentals personer i branscher som är beroende av att upphovsrätten följs. Här berättar några av dem hur de kommit in i branschen, hur upphovsrätt och piratkopiering påverkar dem i deras yrken och vad de har för tips till den som själva vill börja arbeta inom kreativa och skapande yrken.

FRIDA - PRODUCENT

BERÄTTA OM DIG SJÄLV.

– Jag heter Frida Bargo och är frilansande producent på produktionsbolaget B-Reel Feature Films. Jag producerar just nu två långfilmer - "Tjuvheder", ett socialpolitiskt thrillerdrama av Peter Grönlund och "Den allvarsamma leken", baserad på Hjalmar Söderbergs klassiker i regi av Pernilla August. Samtidigt utvecklar jag bland annat en tv-serie och en ny långfilm av Lisa Langseth. Jag har tidigare varit med och producerat Lisa Langseths långfilm "Hotell" med Alicia Vikander i huvudrollen och den Guldbagg-enominerade novellfilmen "Gläntan" av Peter Grönlund.

HUR HAMNADE DU I DITT YRKE?

– Efter 10 år som copywriter inom reklambranschen bestämde jag mig för att satsa på att arbeta med film istället eftersom jag tyckte mitt jobb var allra roligast när vi hade reklamfilmsinspelning. Så jag sa upp mig och startade eget. Till en början jobbade jag mest som produktionsledare för reklamfilm, men snart fick jag chansen att produktionsleda min första långfilm. Min första längre film som producent var en novellfilm som jag gjorde tillsammans med min bror, jag producerade och han skrev manus och regisserade. Vi fick inga pengar från Svenska Filminstitutet och jag brände alla mina sparpengar från reklamvärlden, men alla i teamet fick betalt och vi gjorde en bra film! Den produktionen blev min skola och sedan 2011 har jag arbetat som producent.

HUR PÅVERKAS DIN YRKESROLL AV PIRATKOPIERING?

– Det är väldigt svårt att göra film i Sverige idag. För att skapa bra filmer är vi helt beroende av att tittarna betalar för sig. En producent eller ett produktionsbolags inkomstmöjligheter ligger i att sälja rätten att visa de filmer vi producerar. Piratkopiering gör att dessa inkomstmöjligheter minskar. Om vi inte tjänar pengar på det vi arbetar med så kan det resultera i att produktionsbolag inte har råd att producera i framtiden. Detta är ett allvarligt hot mot hela film- och mediebranschen och för mig personligen kan det i förlängningen betyda att jag inte har något jobb kvar.

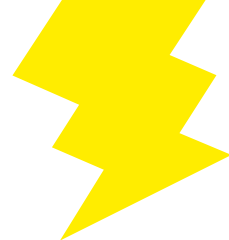
HUR KÄNNER DU INFÖR TANKEN PÅ ATT NÅGON LADDAR HEM EN FILM DU ARBETAT MED UTAN ATT BETALA FÖR SIG?

– Jag blir upprörd. Att ladda ner film är stöld. Jag hoppas att de flesta på sikt kommer inse att bra filmer kräver att tittarna betalar. Och jag hoppas att fler kan se att film är ett yttryckssätt som bidrar till att skapa demokrati i vårt samhälle, och att det är något som är värt att betala för. Om man ska hårdra det är piratkopiering och nedladdning i förlängningen ett hot mot yttrandefriheten.

HAR DU TIPS TILL DEN SOM VILL ARBETA SOM PRODUCENT I FRAMTIDEN?

– Gör gör gör! Se till att vara med på produktioner genom att erbjuda dig som praktikant. Sök utbildningar och praktisera på filminspelningar medan du pluggar. Och gör som jag - producera kortare filmer själv. Om du bara brinner tillräckligt hårt så kommer du fram. Men tro inte att det är en räkmacka att nå dit du vill, var beredd på att kämpa hårt för lite eller inga pengar till en början. Men om du sliter hårt lönar det sig. Och se mycket film! (Men betala för det!)

ANTON - MANUSFÖRFATTARE

BERÄTTA OM DIG SJÄLV.

– Jag heter Anton Hagwall, är 44 år, och arbetar som manusförfattare. Just nu aktuell med originalmanus till långfilmen Tommy (i regi av Tarik Saleh). Jag har bakgrund som graffitimålare, hip-hop-musiker och journalist i bland annat Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, SVT och Sveriges Radio. Är författare till boken "Böcker som Knäcker - en guide till den goda litteraturen." Växte upp i Solna norr om Stockholm. Skriver just nu på fler film- och tv-projekt.

HUR HAMNADE DU I DITT YRKE?

– Jag har alltid varit fascinerad av berättelser. Självklart var film, tv och böcker en tidig källa för fantasin. Men det som framför allt har fått mig att själv vilja berätta, är saker jag har varit med om, människor jag mött, stories om livets upp och ner som jag hört eller sett och som jag har insett att om inte jag berättar dem, så kommer ingen att göra det. Det fanns helt enkelt berättelser jag saknade. Jag hade gått runt med idén till Tommy i många år, när en gammal kompis, Tarik Saleh, gjorde en långfilm (Metropia) som jag var och såg på premiären och tänkte, fan, kan han så kan jag. Så jag ringde honom. Vi hade ett möte, jag presenterade idén och frågade om han skulle vilja regissera den, och på den vägen är det. Det visade sig att jag var ganska bra på det här, så jag gav mig fan på att bli riktigt bra på det, läste allt jag kommer över, gick några kurser och skrev, skrev och skrev. Det tog ett par år och ett oändligt antal omskrivningar att bli klar med Tommy, men det har betalat sig att vara noggrann. Det har helt klart varit nyckeln in i branschen, att inte kompromissa, utan istället försöka vara så personlig som möjligt. Det har varit grunden för att filmen blev bra och har genererat en lång rad nya jobb. Jag har precis skrivit klart en ny långfilm som börjar spelas in om några veckor, har sålt ytterligare ett par idéer, arbetar med flera beställningsuppdrag och har en ny karriär på gång. Underbart.

HUR PÅVERKAS DIN YRKESROLL AV PIRATKOPIERING?

– Jag vet inte riktigt. Det klart att man som författare eller annan konstnärlig utövare å ena sidan vill ha så mycket tittare som möjligt. Men samtidigt vill jag ju som alla andra få betalt för mitt arbete. Så, nja, nedladdning är väl inget vidare för mig som yrkesutövande.

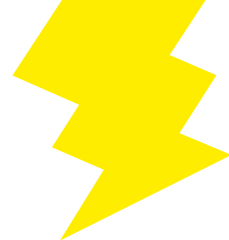
HUR KÄNNER DU INFÖR TANKEN PÅ ATT NÅGON LADDAR HEM EN FILM DU ARBETAT MED UTAN ATT BETALA FÖR SIG?

– Jag är generellt emot nedladdning. Samtidigt älskar jag att film och teve är så otroligt tillgängligt nu för tiden. Det är bra att alla, vem som helst, kan se nästan vad som helst med bara några klick på datorn. Fantastiskt. Och med nya plattformar som HBO, Netflix osv, kan den där tillgängligheten fortsätta, utan att vi som jobbar med film blir utan betalning.

HAR DU TIPS TILL DEN SOM VILL ARBETA MED MANUSFÖRFATTANDE I FRAMTIDEN?

– Skriv! Skriv vad du skulle vilja se. Börja, fortsätt och skriv till slut. Sen skriver man om. Och om. Men vänta inte på att hela idén ska finnas där tills innan du börjar, för då kommer du få vänta länge. Sätt igång! Titta på film, läs allt du kommer över och skriv. Lär dig hantverket och se till att ha roligt på vägen.

TOMAS - PRODUCENT

BERÄTTA OM DIG SJÄLV.

– Jag har arbetat med film på olika sätt sedan 20-årsåldern. Idag är jag en av sju producenter på Filmlance där vi bland annat producerat hela Beck-serien. Jag är ansvarig för hela kedjan i en films liv. Vi hittar, utvecklar och förverkligar historierna på bio, DVD eller TV. Vi väljer filmteamet, paketerar och finansierar produktionen och genomför själva inspelningen och till slut distributionen.

HUR HAMNADE DU I DITT YRKE?

– Jag har jobbat mig fram. Från enkel produktionsassistent där jag hjälpt till att leta inspelningsplatser eller kokat kaffe till filmteamet via regiassistent och till producent som jag är idag. Jag har varit med under hela den här dynamiska perioden då filmen gått från enkla VHS-kassetter till dagens digitala distribution.

HUR PÅVERKAS DIN YRKESROLL AV PIRATKOPIERING?

– Det gör mitt arbete svårare. Den digitala tekniken är fantastisk, den gör så mycket möjligt från att kunna skapa bra film till att få ut den till publiken. Men för mig är illegal konsumtion av film eller piracy ett stort och väldigt konkret problem som sätter käppar i hjulet för att kunna göra film. Det kostar idag ungefär 20 miljoner att producera en ny film. När vi tappar intäkter, vilket vi gör, blir det helt enkelt svårare att finansiera nästa film. Vi lägger ned mycket möda på att pengarna ska märkas i filmen. Professionellt filmskapande är ett extremt detaljarbete. När filmen sedan kanske ses via taskigt streamade kopior på någon piratsajt så syns ju inte det jobbet. Den som ser den kanske till och med tycker att den är dålig när effekterna inte kommer fram.

HAR DU SJÄLV DRABBATS PÅ NÅGOT SÄTT?

– För ett år sedan så fick vår film Ego premiär på bio. Den gick bra, men precis innan vi skulle släppa DVD:n så stals filmen och lades ut på nätet. Den fick en enorm spridning och kom att laddas ned 321 000 gånger på en av de illegala streamingsajterna och blev den 19:e mest sedda filmen där förra året. Filmen fick många positiva kommentarer från de som såg den, men det gav ju inte oss någonting tillbaka. Följden blev istället att filmens DVD-försäljning nära nog halverades. Något som exempelvis personligen drabbade en av filmarbetarna som fick omkring 60 000 kr mindre i ersättning för sitt arbete med filmen.

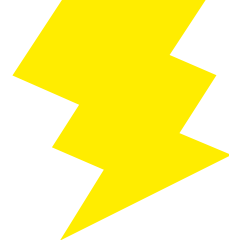
HUR KÄNNER DU INFÖR TANKEN PÅ ATT NÅGON LADDAR HEM EN FILM DU ARBETAT MED UTAN ATT BETALA FÖR SIG?

– Det är klart man blir ledsen, eller kanske ska jag säga mer frustrerad. Här lägger jag fyra år av mitt liv på att ta fram en film som faktiskt uppskattas av publiken. Sen går någon och stjälar den och tjänar dessutom egna pengar på mitt arbete. De som lägger ut dem plockar ju hem reklampengar på att många vill se min stulna film på deras sajt. Man kan säga att varje person som streamar min film dels stjälar en del av min lön och istället skickar pengarna till tjuven.

HAR DU TIPS TILL DEN SOM VILL ARBETA SOM PRODUCENT I FRAMTIDEN?

– Dagens situation slår hårt mot filmen i mittfåran, så piracy känns som ett reellt hot mot mitt eget jobb som jag älskar. Men vill man jobba som producent eller något annat på produktionssidan så krävs det mest hårt jobb och ett starkt intresse. Det här är en bransch där du kan skapa ditt eget arbete. Du ska gärna ha lätt att formulera dig, gilla att läsa böcker och ett intresse för språk, bilder och berättande, ekonomi och juridik.

JAKOB - PROGRAMERARE

BERÄTTA OM DIG SJÄLV.

– Jag heter Jakob Marklund och är Lead Programmer på Coldwood Studios. Mitt intresse för spel och spelprogrammering började när jag var 11 år då jag fick min första dator, en klassisk Commodore 64. Tidigt blev jag intresserad av att själv programmera och inte enbart spela spel. Förutom spel så gillar jag musik och sjunger i ett Deathmetalband.

HUR HAMNADE DU I DITT YRKE?

– Jag studerade till civilingenjör i teknisk datavetenskap vid Umeå Universitet och när det var dags att göra examensarbete kontaktade jag ett lokalt spelföretag. Där utvecklade jag en egen fysikmotor och fick efter examensarbetet anställning. 2003 startade jag och några kompisar Coldwood Interactive, där vi har utvecklat spel till Xbox, PS2, PS3, Xbox 360, PSP samt till PC.

HUR PÅVERKAS DIN YRKESROLL AV PIRATKOPIERING?

– Inte så särskilt mycket i det dagliga arbetet. Visst får man som PC-programmerare jobba en del med kopieringsskydd, men det är en försumbar del av arbetet.

VAD SKULLE DU VILJA SÄGA TILL DEN SOM SPELAR SPEL SOM DE SKAFFAT PÅ ILLEGAL VÄG?

– Gillar man spel tycker jag att det är självklart att man ska stödja utvecklarna och betala för sig. På sikt är det viktigt att de som utvecklar spel som uppskattas av spelarna får betalt, annars finns det risk att man inte kan fortsätta.

HAR DU TIPS TILL DEN SOM VILL ARBETA MED PROGRAMMERING I FRAMTIDEN?

– Spela mycket spel. Men försök också att börja experimentera med att utveckla egna spel med någon enkel spelmotor. Sedan tycker jag att man skall läsa en ordentlig universitetsutbildning som grund där man lär sig mer än bara spelprogrammering. Att vara spelprogrammerare betyder att man får ett otroligt inspirerande och varierat jobb, men det gäller att vara snabb på att lära sig nya saker.